

KIS-751 – Gl. contemplation

(LL ha GE – 03 02 dre bellgomz)

[LL] E henvrezhoneg e kaver daou dermen lakaet da gevatal da La. *theoricus*, Gl. *contemplatif*: *gupaŕ* *ol*), *emdrit*.

“**gupaŕ** (Orléans 221, fo 141, gl. 240) gl. « theoricam » dans : « de uera ecclesia non habente nisi tres... ; ecclesia custodit et nutrit *theoricam* ecclesiam ». [...] *Theorica* est un dérivé de « theoria » au sens de « contemplation », opposée à l'action ; voir RC 40, 217 [sl. amañ da heul]. Dans une gl. du ms Angers 477 « teorica » gl. « speculatiuae ». *Gupaŕ* signifie « à l'écart, abs-trait », ici « contemplatif » ; il s'agit de celui qui ne prend pas part à la vie active.

“**gupaŕol** (Orléans 221, fo 131, gl. 209 ; VVB 147) gl. « theorica » [...] dans : « in sola contemplatione theorica uiuentes, perseuerabant ». Le sens de la gl. est « abstrait », qui est à l'écart” (L. FLEURIOT, DGVB 200).

“La *theoria*, qewriwa (cf. qewrei`n, « contempler »), c'est la « contemplation » opposée à l'action. L'opposition de la vie contemplative et de la vie active est à la base de la vie spirituelle du moyen-âge [...]. Le mot *theoria* a passé de bonne heure en irlandais ; dans le manuscrit de Würzburg, 12 a 24, *óis teoáir* désigne les « contemplateurs ». [...] À l'abbaye de Redon sous l'abbé Conwoion, la *theoria* florissait ; et quand saint Pol de Léon aspire à s'enfoncer dans la solitude, c'est pour y pratiquer en toute liberté la *theoria*” (J. VENDRYES, RC 40, 217 — a-zivout tri fennad sinet gant Dom Louis GOUGAUD e-barzh *Revue d'ascétique et de mystique*, t. III & IV, 1922, 1923).

“**emdrit** (Orléans 221, fo 141, gl. 239 ; VVB 117) « retraite, solitude volontaire », « fait de se mettre de côté », gl. « ecclesiam theoricam » [...] « église séparée, solitaire, qui se tient à part, contemplative ». [...] Le radical *drit*, du sens de : 1) « séparé, mis de côté », a passé au sens de ? 2) « épargné, ce qui enrichit ». Loth compare sanscr.

d
r

δ
 t
 a
 $@$

-S « séparé », gall. *dryd* « economical, thrifty, industrious » qui reflète l'évolution du sens ?" (L. FLEURIOT, DGVB 158).

[GE] Dezneuziet eo bet hBr. *gupar*, *guparol*, *emdrít* e Br. *goubar*, *goubarel*, *emzred* (TAHV¹). Br. *goubar*, *goubarel* a vez arveret a-gevatal da Gl. *abstrai?*, *emzred* zo diarver evit c'hoazh. A du 'rall, VALLEE ha Maodez GLANNDOUR a ra gant deveradoù *arvest-* a-dal da Gl. *contempl-* er ster relijiel. Ne welan abeg sonn ebet da zistreiñ d'an termenoù henvrezhonek, seul gent ma arouez ar re-mañ un amveziad eus an *theoria*, an emdenn e-maez ar gedvuhez, ha n'eo ket ar pal anezhi, an emgavout a-dal da Zoue, hervez ster kentañ Gr. *qewriva* "gwelout, arsellñ".

ERNAULT a ginnige ur gerdarzh evit Br. *arvest*: "cf. goth *far-vait-l*, spectacle, rac. *vid*" (DEBM 212). PENNAOD a rae ur c'houlakadenn heñvel, dre welout e Br. *arvest* an un orin hag e hBr. *gued*, krBr. *goez*, Br. *gwez*, Kb. *gwedd*, Br. *arvez* — sl. Kb. "**gwedd** [< Clt. *u9ida# o'r gwr.

*

(

e

)

i

,

ø

(

e

)

d

e

#

(

i

)

-

¹ Goulven PENNAOD, *Teñzor an henvrezhoneg* (diemb.).

² Sl. KIS-434 – Gl. **abstrait, concret**, La-10, pp. 119 hh.

'gweld, ymddangos' fel yn y Llad. *video* 'gwelaf'" (GPC 1609). Sl. ivez DGVB 185, v° 1) **gued**.

(GE – 09 04 02)

Orin ar c'healiou a gaver dindan La. *contemplatio* zo e Gr. *qewrei'n* "arselliñ, imbourc'hiñ, arvestiñ, ensellout, amwelout, imbroudiñ, dasselliñ, prederiañ". Evit PLATON ez eo an *qewriva*, ar gweled dre an ene eus

Derc'h ar Mad gant danvez gward ar Stad degouezhet e krec'h e bignidigezh speredel. Gant ARISTOTELES e talvez kement ha tebouezañ pur, dilaziek ; unan eus tri rumm an anaout, ar re-mañ o vezañ *qewretikov*" (*arvestat*, evel ar Jedoniezh), *poihtikov*" (*imbroudat*, evel an Dareulerezh), *praktikov*" (*gwerc'hat*, evel an Armerzhouriezh, an Divezouriezh).

CICERO a roas da *qewriva* ar c'hevatal La. *contemplatio* (an *templum* o vezañ rann an neñv a arselled evit an darganañ). An termenou La. *vita contemplativa* ha Gl. *vie contemplative* a voe arveret pell amzer da verkañ ar vuhez gouestlet da labour an devezout, d'ar prederiañ, ster a voe strishaet da c'houde gant ar Skolastik d'ar pleustroù kevrinadel. Pennañ damkanour ar vuhez speredel er Grennamzer e voe Hugues de Saint-Victor (?1096–1141). Ober a rae eus ar *contemplatio* (*arvestiñ*) an derez uhelañ a c'hell an den sevel betek ennañ oc'h erdantiñ da Zoue, an dereziou prientiñ o vezañ ar *cogitatio* (*devezout*), ar *speculatio* (*tebouezañ*), ar *meditatio* (*darvestiñ*). En arvestiñ e vez euvret ar spered gant e ergerc'henn betek koll meiz a bep tra, anezhañ e unan zoken. E se, e seller an arvesterezh evel derez kentañ ar *goursav*. An deologourion a lak ur c'hemm all etre an *arvestiñ diraezet* dre ur striv bredel (Gl. *contemplation acquise*) hag an *arvestiñ enskuilhet* e rezh ar rad (Gl. *contemplation infuse*).

Dre studiañ Hannah ARENDT¹ omp bet degaset da vennoz ar *vita contemplativa*, a dalvez dezhi e gwir da c'hourzhkeal d'ar *vita activa*, a zo divoud gwirion he freder. Deurus eo evelkent an arroud-mañ ganti ma veneg un arroud eus skridoù Hugues de Saint-Victor end-eeun :

"Ar vuhez wezhiat zo « *er bre* », ar vuhez arvestat er paouez ; emañ lec'h ar vuhez wezhiat er foran, ar vuhez arvestat « *en dezerzh* » ; ar vuhez wezhiat zo « *e dalc'h an nesañ* », ar vuhez arvestat « *e gwel Doue* » (Duae sunt vitae, activa et contemplativa. Activa est in labore, contemplativa

¹ Sl. KIS-749 – Hannah Arendt ha keal an niñvañ, La-15, pp. 95-114.

in requie. Activa in publico, contemplativa in deserto. Activa in necessitate proximi, contemplativa in visione Dei). Menegiñ a ran un aozer krennamzerel eus an 12t kantved².”

(GE da LL – 14 04 02)

Deurus eo ARENDT pa hañval bezañ a-c'haoliad etre MARX ha HUSSERL ha dreist-holl etre modernelezh ha feiz. En derou e kreder e sank er mesk a ren e Kornog etre an devoud hag ar wirionez : diazezet eo ar sevenadur a vremañ war ar *vita activa* ha sellet e vez ar *vita contemplativa* evel dispredet — an devoud-se a gemerer da ziazez d'ar preder evel pa vije ar wirionez. HEIDEGGER a vennas tremen hebiou da hevelep darrizhad dre zistreiñ d'ar bout — “distreiñ” a oa ur mont da *wirionez ar boud*³ ha n'eo ket d'ar wirionez diskuliet ; padal ez anaveze “e c'hell ar voundoniezh prientiñ an hent d'ar feiz, daoust ma ne c'hell ket e dreuziñ¹”, emzalc'h kevrinus eus e berzh ha na daol ket goulou war ar frazenn a c'hoarveze da HEIDEGGER distagañ war fin e vuhez : “Un doue hepken a c'hell hon saveteiñ²”. War ar poent-mañ ne voe ket ARENDT diskiblez dezhañ kennebeut. Ar wirionez eviti oa da ziraez dre ar *vita activa* evel gwirionez ar geoded : he freder pennañ oa an divezouriezh politikel. Un dra a ouie ivez : kaer o devez hon c'hemprediz vertuzius lavarout, un divezouriezh nad eo ket gwriennet er feiz zo un divezouriezh a zoganed. Souezh ebet mar kloz he darlizhenn gant un akt a feiz oc'h adkemer frazenn sant Aousten : “Initium ut esset creatus est.” A gomprenan a-walc'h : ar feiz he deus he lec'h da gaout er bed a vremañ,

² Hannah ARENDT, *The Life of the Mind, Volume One : Thinking* (1971), New York, 1978 ; treiñ a ran an arroud-mañ diwar an embannadur gallek : *La Vie de l'esprit / La Pensée*, 5e édition, PUF, 2000, p. 21.

³ “[...], meine Philosophie, die nicht nur, wie alle Philosophie bisher nach dem Sein des Seienden fragt (l'être de l'étant) sondern nach der Wahrheit des Seins (la vérité de l'être)” (Lettre à Monsieur Beaufret, in *Über den Humanismus*, édition bilingue, Aubier, 1964, p. 182) [...] *va frederouriezh, na argraf ket hepken, evel pep prederouriezh kent, war bout ar beziat, met war wirionez ar bout*].

¹ Frazenn meneget gant Richard KEARNEY el levr stroll *Heidegger et la question de Dieu*, Grasset, 1980, p. 159 hag adkemeret en e *Poétique du possible*, Beauchesne, 1984, p. 214 (hep dave resis). Frazenn all roet gant KEARNEY e levr stroll Grasset : “*Ne zinac'han ket Doue. Deskrivañ a ran e ezvezañs. Va frederouriezh zo un doare da chom digor da zegemer Doue*”, HEIDEGGER, in *Partisan Review*, 1948, p. 514 hh.

² “Nur ein Gott kann uns retten”, respont graet gant HEIDEGGER da etreweler *Der Spiegel*, 31 Mae 1976, in levr stroll Grasset, p. 333. En e bennad “Heidegger et Dieu”, e-barzh an kez levr stroll, e tispieg François FEDIER e veno a-zivout ar frazenn-se (pp. 39-42).

met n'eo ket dindan hini eus ar furmoù he deus gwisket en tremened. Penaos e c'hallfe nevezin ar bed ma n'eo ket nevezet he unan ?